

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Viite: Lausuntopyyntö 10.2.2015

Asia: Lapsiasiavaltuutetun lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 341/2014 vp)

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Lapsiasiavaltuutettu arvioi hallituksen esitystä lapsen oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta.

Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lasten päivähoidosta annettua lakia. Laissa korostettaisiin lapsen edun huomioimista päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä. Varhaiskasvatuksen käsite otettaisiin käyttöön. Varhaiskasvatus tarkoittaisi suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jota annetaan päivähoidossa. Lain tavoitteet ajantasaistettaisiin ja modernisoitaisiin. Ravintoa ja toimintaympäristöä koskevien pykälien sanamuotoa täsmennettäisiin.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi päiväkodin ryhmäkoosta sekä lisättäväksi säännös lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi laadittavasta varhaiskasvatussuunnitelmasta. Lakiin lisättäisiin myös lasten sekä lasten vanhempien ja muiden huoltajien osallisuutta ja vaikuttamista koskeva säännös, jolla korostettaisiin heidän mahdollisuuksiaan osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Myös kunnan yhteistyövelvoitetta korostava pykälä olisi uusi.

Opetushallituksesta tulisi varhaiskasvatuksen asiantuntijavirasto Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen sijaan. Tilastotehtävät siirtyisivät Tilastokeskukselle.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

Johdanto

Lapsiasiavaltuutettu kannattaa varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamista. Nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on ensimmäinen vaihe kohti uutta varhaiskasvatustaloutta. Vaiheittainen eteneminen on perusteltu ratkaisu muun muassa jo toteutetun hallinnonalasiirron näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä ehdotetuilla muutoksilla korostetaan varhaiskasvatuksen merkitystä erityisesti kasvatus- ja koulutuspalveluna sosiaalipalvelun sijaan. Tämä muutos vastaa entistä paremmin nykypäivän tilannetta ja varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita. Päivähoidossa toteutettavassa varhaiskasvatuksessa ei ole kyse vanhemmille tarjottavasta palvelusta vaan lapsen oikeudesta monipuoliseen toimintaan ja huo-

lenpitoon, joilla tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä sekä valmiuksia siirtyä aikanaan esikouluun ja perusopetukseen. Tavoitteena tulee olla, että kaikilla lapsilla on riittävät ja yhdenvertaiset valmiudet koulutien aloittamiseen.

Lapsen oikeuksien yleissopimuksen huomioiminen

YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen yleisperiaatteet

- lapsen edun ensisijaisuus kaikessa lasta koskevassa toiminnassa (3(1) artikla)
- lapsen oikeus syrjimättömyyteen (2 artikla)
- lapsen oikeus osallistua (12 artikla),
- lapsen oikeus elämään ja kehittymiseen mahdollisimman täysimääräisesti (6 artikla)

on huomioitava aina yleissopimuksessa taattujen oikeuksien täytäntöönpanossa.

Hallituksen esityksen kannalta keskeisiä ovat myös seuraavat artiklat:

- Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvusta ja kehityksestä, jossa tehtävässä lapsen edun on ohjattava heidän toimintaansa. Valtion on tuettava vanhempia ja muita laillisia huoltajia lapsen kasvatustehtävässä ja työssäkäyvien vanhempien lapsilla on oikeus hyödyntää heille tarkoitettuja lastenhoitopalveluita ja -laitoksia. (18 art)
- Lapsen oikeus koulutukseen, jonka tulee kehittää lapsen yksilöllisiä taitoja, ihmisoikeuksien, lapsen oman kielen ja kulttuurin kunnioitusta, vastuullista kansalaisuutta, suvaitsevaisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja ympäristön suojelua (29 art)
- Lapsen oikeus lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan sekä vapaaseen osallistumiseen taide- ja kulttuurielämään (31 art)

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että hallituksen esityksessä lapsen oikeuksien yleissopimuksessa taatut keskeiset oikeudet on huomioitu hyvin. Lainsäädännön tavoitteeksi määriteltäisiin pykälätasolla (11 §), että varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja järjestettäessä olisi ensisijaisesti huomioitava lapsen etu. Myös muut asetetut tavoitteet vahvistavat yleissopimuksessa taattuja lapsen oikeuksia. Lapsen osallisuuden varmistaminen on lapsen edun toteutumisen kannalta ehdoton vaatimus. Tämä on esityksessä huomioitu muun muassa varhaiskasvatuksen tavoitteissa (2 a §) sekä varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa (7 a §) ja varhaiskasvatuksen suunnittelussa (7 b §).

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Esityksen mukaan kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudessa painottuu erityisesti pedagogiikka. Osa-alueiden painotus vaihtelee esimerkiksi lasten iän, toimintamuodon tai eri vuorokauden aikana annettavassa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksella, riippumatta toteutustavasta tai missä kunnassa lapsi asuu, tulisi tarjota lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet oppia, kasvaa ja kehittyä. Lapsiasiavaltuutettu kuitenkin huomauttaa, että yhtäläillä lapsille tulisi antaa mahdollisuus olla lapsia, jotka tarvitsevat oppimisen lisäksi paljon vapaata leikkiä ja lepoa.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on todennut, että koulutuksella on tähdittävä lapsen persoonallisuuden, lahjakkuuden sekä henkisten ja ruumiillisten kykyjen mahdollisimman täysimääräiseen kehittymiseen ja, että artiklan 31 mukaisten oikeuksien täytäntöönpano on olennaista artiklan 29 mukaisten oikeuksien toteutumiseksi. Leikki on olennaista ja välttämätöntä kaikenikäisille lapsille ja tutkimukset ovat osoittaneet, että leikki on lapsille tärkeä oppimiskeino. Komitea on myös huomauttanut, että jos varhaiskasvatuksessa keskitytään yhä enemmän akateemisiin tavoitteisiin ja muodolliseen oppimiseen leikkiin osallistumisen ja laaja-alaisempien kehitystulosten kustannuksella, voi se olla lapselle este nauttia oikeudesta leikkiin, lepoon ja vapaa-aikaan (31 art).¹

Lapsivaikutusten arviointi

Hallituksen esitys sisältää nimenomaisen lapsivaikutusten arvioinnin, jota on pidettävä myönteisenä. Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa, että lapsivaikutusten arvioinnin tulee olla jatkossa osa kaikkea varhaiskasvatuksen kehittämistä, ohjausta, suunnittelua ja toteuttamista. Arviointia on tehtävä ennakoivasti, toiminnan aikaisesti sekä jälkikäteisesti. Vaikutusarvioinnin on perustuttava tutkittuun tietoon ja sitä on tehtävä yleisesti lasten näkökulmasta sekä tietyn lapsiryhmän ja myös yksittäisten lasten osalta. Muutosten vaikutusta tavoitteiden toteutumiseksi on seurattava lasten hyvinvoinnin, kehityksen ja oppimisen näkökulmasta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lapselle olisi laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Suunnitelman laadintaa ohjaisi jatkossa varhaiskasvatussuunnitelma perusteet, joiden laadinta kuuluu Opetushallituksen tehtäviin. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma toimii tehokkaan välineenä lapsivaikutusten arvioinnissa ja seurannassa erityisesti lapsiryhmän ja yksittäisen lapsen osalta.

Jyväskylässä 17.2.2015

Tuomas Kurttila
Lapsiasiavaltuutettu

Merike Helander
Lakimies

---

¹ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 17, kohdat 27 ja 41
http://www.lapsiasia.fi/c/document_library/get_file?folderId=11437003&name=DLFE-31535.pdf.